

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з науково-методичної та навчальної
роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ
«26» _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ШРИФТИ

для студентів
спеціальності 023 «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітньої програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво»
спеціалізації «Станкова графіка»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ідентифікаційний код 02136564
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
№ 2250/20

(підпис) (прізвище, ініціали)
« 20 » 2020 р.

Київ – 2020

Розробник: Задніпряний Геннадій Трохимович, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач: Задніпряний Геннадій Трохимович, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол № 8 від «27» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва Ольга ШКОЛЬНА

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво»

«___» _____ 2020 р.

Гарант освітньо-професійної програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво» Анастасія ВАРИВОНЧИК

Робочу програму перевірено
«___» _____ 2020 р.

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи Алла ТАРАННИК

Пролонговано:

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «___» ___ 20__ р., протокол № ___

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «___» ___ 20__ р., протокол № ___

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «___» ___ 20__ р., протокол № ___

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «___» ___ 20__ р., протокол № ___

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання			
	денна		заочна	
Вид дисциплін	Вибіркова			
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська			
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120			
Курс	4			
Семестр	7	8	-	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	1	-	-
Обсяг кредитів	2	2	-	-
Обсяг годин, в тому числі:	60	60	-	-
Аудиторні	28	28	-	-
Модульний контроль	2	4	-	-
Семестровий контроль	30	-	-	-
Самостійна робота	-	28	-	-
Форма семестрового контролю	екзамен	залік	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Шрифти» є набуття знань з графічного мистецтва та розвиток професійних навичок, формування гармонійно розвинутого з індивідуальною творчою думкою спеціаліста для самостійного творчого вирішення завдань графічної діяльності.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Шрифти» є:

- ознайомлення з основними етапами розвитку шрифтів та розуміння логіки їхнього стилеутворення;
- ознайомлення з методами та засобами графіки шрифтових форм та оволодіння виражальними можливостями графічних форм;
- формування умінь і навичок роботи зі шрифтовими графічними техніками та інструментами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми спеціальності формуються загальні та фахові компетентності:

Програмні компетентності	Код	Значення компетентності
Загальні компетентності	ЗК 6	Самоосвітня: здатність до самонавчання та самоосвіти як умови професійного самозростання та самовдосконалення.
	ЗК 7	Універсальна: здатність самостійно виявляти, висувати й вирішувати проблеми, планувати та розподіляти час; здатність застосовувати знання на практиці, приймати обґрунтовані рішення; готовність адаптуватися і діяти у нових ситуаціях, виявляти і брати на себе ініціативу, підтримувати та зміцнювати дух підприємництва, об'єктивно здійснювати самооцінку та оцінювати якість роботи інших.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК 2	Естетико-культурологічна: здатність до естетизації середовища та активної участі у соціокультурному житті; здатність виявляти художні знання, які відображають видову специфіку та взаємодію візуальних мистецтв; здатність до формування сучасного художньо-творчого мислення,

		застосування набутих знань на практиці.
	ФК 3	Особистісно-креативна: здатність до самостійного прийняття сміливих рішень, генерування нових оригінальних ідей для досягнення творчих цілей; здатність до самокритики задля бажання досягти успіху.
	ФК 4	Художньо-творча: здатність до самовираження у галузі: станкового живопису, вільної, друкованої та комп'ютерної графіки.
	ФК 6	Практична: здатність застосовувати здобуті знання на практиці, розв'язувати складні задачі в галузі виставкової, галерейної, мистецької, викладацької діяльності

3. Результати навчання за дисципліною

Знання:

- етапів розвитку шрифтової графіки в історичному та композиційному аспектах;
- композиційних основ роботи зі шрифтовими формами;
- принципів аналізу шрифтів та коректного застосування виражальних можливостей літерних форм.

Практичні навички й уміння:

- практичної роботи зі шрифтами як системою знаків;
- застосування знань щодо побудови знаків латиниці та кириличної абетки;
- професійного застосування виразних можливостей графіки до пошуку новизни у шрифтових формах.

Програмні результати навчання:

- уміння виконувати шрифтові композиції засобами графіки;
- спроможність інтерпретувати й модифікувати авторські прийоми провідних каліграфів;
- готовність до фахової діяльності в галузі графічного мистецтва;
- володіння навичками візуального сприйняття і створення двовимірних об'єктів;
- здатність до самоосвіти, самоаналізу, самокоригування й самовдосконалення, прагнення до особистісно-професійного успіху.

Програмні результати навчання:

Код	Значення програмного результату
ПРН 1	Здатність діяти в соціумі з урахуванням світоглядних орієнтирів інших членів суспільства, організувати самостійне навчання і працю.
ПРН 2	Здатність усвідомлювати власну причетність до традицій і цінностей національної культури, спрямовувати власну творчість на актуальні проблеми соціуму, дотримуватися етичних принципів у професійній діяльності.
ПРН 3	Володіння методами міжособистісних комунікацій, дотримуючись норм толерантності. Здатність до творчого та професійно-ділового спілкування із застосуванням фахової термінології.
ПРН 4	Володіння знаннями в галузі сучасних інформаційних технологій, здатність застосовувати їх у професійній діяльності.
ПРН 6	Здатність до навчання та самостійної науково-дослідної діяльності

ПРН 9	Уміння використовувати характерні особливості художньо-образної мови різних видів та жанрів візуального мистецтва, розуміння зв'язків образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва, природним і культурним середовищем життєдіяльності людини.
ПРН 10	Уміння генерувати та втілювати нові оригінальні ідеї для досягнення творчих цілей. Готовність підвищити рівень власних професійних компетентностей, вивчати досвід роботи провідних зарубіжних та українських митців.
ПРН 15	Володіння фаховою термінологією, методами та прийомами професійної діяльності, здатність відповідати за результати своєї праці.
ПРН 17	Здатність взаємодіяти з оточуючим соціальним середовищем, будувати партнерські стосунки на засадах толерантності, взаємоповаги та співтворчості.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль I. Кирилиця							
Тема 1. Написання абетки кириличного письма.	10			10			
Тема 2. В'язь. Написання абетки.	8			8			
Тема 3. Виконання скоропису.	10			10			
<i>Модульний контроль</i>	2						
Разом	30			28			
<i>Підготовка та проходження контрольних заходів</i>	30						
Усього	60			28			
Змістовий модуль II. Гарнітура шрифту							
Тема 1. Створення гарнітури акцидентного шрифту.	56			28			28
<i>Модульний контроль</i>	4						
Разом	60			28			28
<i>Підготовка та проходження контрольних заходів</i>							
Усього	60			28			28

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

ТЕМА 1. (10 год.) Написання абетки кириличного письма

Оволодіння технічними навичками кириличного письма в техніці «пласке перо» з дотриманням дуктів та кутів нахилу пера. Усвідомлення художнього образу шрифту. Виконання на аркушах паперу формату А4 тушшю абетки кириличного письма – глаголицю: устав (4 год.) та півустав (6 год.).

Рекомендована література:

Основна: [1], [2], [5]

Додаткова: [1], [2]

ТЕМА 2. (8 год.) В'язь. Написання абетки

Оволодіння технічними навичками письма в'язі, в техніці «пласке перо» з дотриманням дукту та кутів нахилу пера. Усвідомлення художнього образу шрифту. Виконання на аркушах паперу формату А4 тушшю абетки в'язцю (арабески, морески).

Рекомендована література:

Основна: [1], [2]

Додаткова: [2], [4].

ТЕМА 3. (10 год.) Виконання скоропису

Оволодіння рисунком та особливостями написання кириличного письма (скоропис) в техніці «пласке перо» (6 год.) та «гостре перо» (4 год.) з дотриманням основних особливостей конструкцій літер. Усвідомлення художнього образу шрифту. Виконати на папері формату А4 тушшю вправ з написання абетки скорописом.

Рекомендована література:

Основна: [1], [2], [5]

Додаткова: [1], [4].

Змістовий модуль 2.

ТЕМА 1. (28 год.) Створення гарнітури акцидентного шрифту

Створення гарнітури авторського акцидентного шрифту. Розробка художнього образу шрифту, пошуки стилеутворюючого елемента (6 год.). Розробка основних елементів та поліграми (6 год.). Виконання ескізу «картону» (6 год.). Оригінал виконується на аркуші паперу формату А3 (А2) тушшю (10 год.).

Рекомендована література:

Основна: [1], [2], [5]

Додаткова: [1], [2]

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль І		Модуль ІІ	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	Не передбачено навчальним планом			
Відвідування семінарських занять	1	Не передбачено навчальним планом			
Відвідування практичних занять	1	14	14	14	14
Робота на семінарському занятті	10	Не передбачено навчальним планом			
Робота на практичному занятті	10	5	50	5	50
Лабораторна робота (в тому числі)	10	Не передбачено навчальним планом			

допуск, виконання, захист)				
Виконання завдань для самостійної роботи	5	-	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1
Разом		-	89	-
Максимальна кількість балів:		89		109
Розрахунок коефіцієнта:		89 : 60 = 1,48		109 : 100 = 1,09
Екзамен:		40		-

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання Модуль 2

ТЕМА 2. (28 год.) Створення гарнітури акцидентного шрифту

1. Виконання ескізів стилеутворюючих елементів (7 год.).
2. Виконання ескізів основних елементів та поліграми (7 год.).
3. Виконання ескізів «картону» (7 год.).
4. Оформлення аркуша гарнітури шрифту (7 год.).

Рекомендована література:

Основна: [2], [5]

Додаткова: [2]

Критерії оцінювання рівня виконання завдань для самостійної роботи:

1. Повнота обсягу виконання;
2. Якість виконання;
3. Дотримання методичних та технологічних вимог

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль проводиться у формі практичної роботи, яка має на меті перевірити практичні навички студентів виконувати завдання.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінювання	Кількість балів
Робота відповідає завданню, оригінальна за композицією, охайна. Можливі незначні похибки в моделюванні форми.	21-25
Робота відповідає завданню, відчувається творчий підхід до виконання, але є несуттєві недоліки в композиційних побудовах.	17-20
Достатній рівень виконання композиції, проте є суттєві композиційні недоліки, невдалий вибір графічних прийомів.	13-16
Робота частково відповідає завданню, невдалий вибір графічних прийомів, значні технічні помилки.	9-12
Низький рівень виконання роботи. Невиразність композиції, відсутність цілісності, неохайність виконання.	5-8
Робота не відповідає завданню, робота неохайна, значні композиційні та технічні, технологічні помилки, не завершена.	1-4

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

У 7 семестрі семестровий контроль з дисципліни «Шрифти» проводиться у вигляді виконання практичного завдання на задану тему.

Тематика, вимоги та критерії оцінювання семестрового контролю визначаються і затверджуються окремою програмою екзамену.

У 8 семестрі з дисципліни «Шрифти» навчальним планом передбачено підсумковий модульний контроль (залік), який виставляється, як сума балів за всі форми роботи протягом півріччя.

Критерії оцінювання іспиту	Максимальна кількість балів
<p>Студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, виконує ескіз, що відповідає поставленому завданню; робота повинна бути виконана в оригінальному зображенні, відтвореному в різних графічних техніках. Екзаменаційна робота має бути виконана з дотриманням усіх техніко-технологічних правил виконання засобами графіки.</p> <p><u>Техніко-технологічні типові помилки</u> Помилки відсутні</p>	36-40
<p>Студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні помилки, виконує ескіз, що відповідає поставленому завданню, але робота має незначні недоліки композиції, студент припускається несуттєвих техніко-технологічних неточностей, але в цілому робота виконана охайно і на досить якісному рівні. У екзаменаційній роботі практично відсутні помилки.</p> <p><u>Техніко-технологічні типові помилки</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. робота має недостатньо довершену композиційну побудову; 2. допущені незначні техніко-технологічні помилки виконання оригіналу завдання. 	31-35
<p>Студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає помилки, виконує роботу, що не повністю відповідає поставленому завданню, робота має невірне шрифтове вирішення, студент допускає незначні техніко-технологічні помилки у виконанні оригіналу. У цілому робота виглядає охайно і досить якісно.</p> <p><u>Техніко-технологічні типові помилки</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. дрібні несуттєві недоліки у композиційній побудові; 2. невдале шрифтове вирішення; 3. допущені незначні порушення техніко-технологічних вимог виконання оригіналу завдання. 	26-30
<p>Студент володіє більшою частиною навчального матеріалу, має достатній рівень розвитку умінь та навичок, але не завжди може вдало застосувати їх для відображення своєї ідеї, виконує роботу з формальними чи композиційними похибками; допускає певні техніко-технологічні помилки; робота виглядає не досить охайно. У роботі можуть бути наявні суттєві техніко-технологічні помилки у виконанні оригіналу.</p> <p><u>Техніко-технологічні типові помилки</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. суттєві недоліки у композиційній побудові; 2. невдале шрифтове вирішення; 3. допущені значні порушення техніко-технологічних вимог виконання завдання; 4. негармонійне кольорове вирішення. 	21-25
<p>Студент володіє меншою частиною навчального матеріалу, має низький рівень розвитку умінь та навичок, що перешкоджає відобразити свою ідею належним чином, виконує роботу з суттєвими композиційними,</p>	16-20

<p>похибками, допускає техніко-технологічні помилки, що відображаються на якості і зовнішньому вигляді роботи.</p> <p><u>Техніко-технологічні типові помилки</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. суттєві недоліки у композиційній побудові; 2. невдале шрифтове вирішення; 3. допущені значні порушення техніко-технологічних вимог виконання завдання; 4. негармонійне кольорове вирішення; 5. бракує охайності в роботі. 	
<p>Студент володіє незначною частиною навчального матеріалу, має низький рівень розвитку умінь та навичок, що не дозволяє виконати завдання, виконує роботу з грубими формальними похибками, що принципово спотворюють форму, робота не завершена і створює погане враження, або ж фактично відсутня.</p> <p><u>Техніко-технологічні типові помилки</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. відсутня композиція; 2. невдале шрифтове вирішення; 3. допущені значні порушення техніко-технологічних вимог виконання завдання; 4. негармонійне кольорове вирішення; 5. бракує охайності в роботі. 	0-15

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

У 7 семестрі семестровий контроль з дисципліни «Шрифти» проводиться у практичній формі. Завданням семестрового контролю є виконання графічного логотипу на тему «Інститут мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка». Основними вимогами до роботи є гармонійне поєднання декоративних та шрифтових елементів, узгоджене кольорове вирішення. Логотип виконується тушшю, фломастерами, аквареллю, гуашшю.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)

FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни «Шрифти»

Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II
Назва модуля	Кирилиця			Гарнітура шрифту
Кількість балів за модуль	89			109
Лекції, прак.	1, 2, 3, 4, 5	6, 7, 8, 9	10, 11, 12, 13, 14	15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28
Теми лекцій				
Відвідування лекцій				
Практична робота	Написання абетки кириличного письма (20 балів за виконану роботу: 10 балів за устав + 10 балів за півустав)	В'язь. Виконання абетки (10 балів за виконану роботу)	Виконання скоропису (20 балів за виконану роботу: 10 балів за гостре перо + 10 балів за пласке перо)	Створення гарнітури акцидентного шрифту (50 балів за виконану роботу: 10 балів за стиль + 10 балів за основний елемент + 10 балів за поліграму + 10 балів за картон + 10 балів за оригінал)
Відвідування практичних занять	5 балів	4 бали	5 балів	14 балів
Самостійна робота	-			П.6.2 (20 балів)
Вик. МКР	25 балів			25 балів
разом	89 балів (коефіцієнт успішності $89 : 60 = 1,48$)			109 балів (коефіцієнт успішності $109 : 100 = 1,09$)
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)			-

8. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Богдеско И. Т. Каллиграфия / И. Т. Богдеско – СПб.: Агат, 2005. – 176 с. (Наявний в електронному репозиторії Університету: <http://elib.kubg.edu.ua/2801/>)
2. Таранов Н. Н. Рукописный шрифт / Н. Н. Таранов – Минск: «Высшая школа», 1986 – 160с. (Наявний в електронному репозиторії Університету: <http://elib.kubg.edu.ua/2808/>)

3. Гордон Ю. Книга про буквы от Аа до Яя / Ю. Гордон –М.: Издательство Студии Артемия Лебедева, 2006 – 384с. (Наявний в електронному репозиторії Університету: <http://elib.kubg.edu.ua/2761>)
4. Виллу Тоотс. 300 шрифтов / Тоотс Виллу – Латвийское государственное издательство, 1960. – 416 с. (Наявний в електронному репозиторії Університету: <http://elib.kubg.edu.ua/4138>)
5. Проненко Л. И. Каллиграфия для всех / Л. И. Проненко – М.: «Книга» 1990. – 248 с. (Наявний в електронному репозиторії Університету: <http://elib.kubg.edu.ua/2803>)

Додаткові:

1. Мітченко В. Эстетика українського рукописного шрифту / В. Мітченко – К.: Грамота, 2007.
2. Семченко П. А. Основы шрифтовой графики / П. А Семченко – Минск: «Высшая школа», 1978. – 97с. (Наявний в електронному репозиторії Університету: <http://elib.kubg.edu.ua/3248>)
3. Таранов Н. Н. Шрифт и образ в издании: Учебное пособие / Н. Н. Таранов –М.: Изд-во МГАП «Мир книги», 1995. – 147 с. (Наявний в електронному репозиторії Університету: <http://elib.kubg.edu.ua/2807>)
4. Чернихов Я. Г., Соболев Н. А. Построение шрифтов / Я. Г. Чернихов, Н. А. Соболев. – М.: ООО «Издательство «Архитектура-С»», 2007. – 116 с.
5. Шрифты. Разработка и использование. / Г.М. Барышников, А.О. Бизяев, В.В. Ефимов, А.А. Моисеев, Э.И. Почтарь, Ю.А. Ярмола. – М., Издательство ЭКОМ, 1997. – 288 с: ил. (Наявний в електронному репозиторії Університету: <http://elib.kubg.edu.ua/2809>)

Електронні ресурси:

6. <http://beautifultype.net>
7. <http://www.fontov.net/shrifti-klassifikacia>
8. <http://calligraphy-expo.com>
9. <http://ukrfonts.com/info>